

**Методичні рекомендації
до Освітньої програми для дітей
від 2 до 7 років
«ДИТИНА»**

Рекомендовано до друку Педагогічним інститутом
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 1 від 12.01.2021 р.)

Програма та Методичні рекомендації відповідають новій редакції
Державного стандарту дошкільної освіти в Україні (БКДО 2021 р.)

Наукові редактори:

Г.В. Беленька, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, професор, доктор педагогічних наук;

О.А. Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доцент, кандидат педагогічних наук;

І.В. Кондратець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Авторський колектив: *Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна, К.І. Волинець, Ю.О. Волинець, Л.В. Гаращенко, Т.Ю. Головатенко, Н.М. Голота, О.А. Іваненко, А.В. Карнаухова, О.В. Коваленко, Л.В. Козак, І.В. Кондратець, С.Г. Кондратюк, О.В. Котенко, О.Д. Літченко, О.В. Лобода, М.А. Машовець, О.А. Половіна, Т.О. Пономаренко.*

Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей
від 2 до 7 років «Дитина» / наук. ред. *Г.В. Беленька, О.А. Половіна, І.В. Кондратець*; авт. кол.: *Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна, К.І. Волинець та ін.* — К.: ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. — 568 с.
ISBN 978-617-7354-17-7

Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» є складовою нового методичного комплексу для закладів дошкільної освіти та батьків дошкільників. У виданні розкрито концептуальний підхід до побудови освітньої роботи із сучасними дітьми дошкільного віку, представлено методи і прийоми реалізації завдань кожної освітньої лінії, надано моделі варіативних форм організації взаємодії дітей з іншими учасниками освітнього процесу, представлено нові форми роботи з батьками. Використовуючи методичні рекомендації, педагоги та батьки дошкільників зможуть успішно формувати особистість дитини, забезпечивши їй комфортне, інтелектуально та емоційно насичене життя у період дошкільного дитинства. Методичні рекомендації зорієнтовано на втілення основних положень Базового компонента дошкільної освіти України та завдань Освітньої програми «Дитина».

Для педагогів закладів дошкільної освіти, сімейних педагогів (гувернерів), батьків, студентів, аспірантів і викладачів закладів вищої педагогічної освіти.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Родина вихованців і дитячий садок: єдність мети, варіативність засобів	10
Сучасні форми організації освітнього процесу	36
ІНВАРІАНТНА СКЛАДОВА	54
Особистість дитини	55
Особливості психічного розвитку	55
Здоров'я та фізичний розвиток	72
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	123
Конструювання	157
Екопростір розвитку дитини	186
Предметний світ: що навколо мене	188
Соціальний світ: хто поряд зі мною	200
Природний світ: дитина у світі природи	231
Гра дитини	254
Комунікативний розвиток особистості	279
Дитина у світі мистецтва	311
Загальні рекомендації до реалізації завдань розділу	
«Дитина у світі мистецтва»	311
Художньо-продуктивне образотворення	325
Літературне образотворення	365
Музика	405
<i>Вихователям про організацію музичної діяльності</i> <i>дітей</i>	405

<i>Батькам про музичне виховання дитини</i>	417
<i>Організація музичної діяльності музичними керівниками</i>	423
Театральне образотворення	455
Організація самостійної художньої діяльності дітей у закладі дошкільної освіти	502
ВАРІАТИВНА СКЛАДОВА	518
Програма “TIP-TOP ENGLISH”	519
Дитяче експериментування та винахідництво	525
Шахи	550
Хореографія	559
Тематичний покажчик	564

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

.....

Методичні рекомендації укладено відповідно до розділів Освітньої програми «Дитина» з урахуванням пріоритетів освітньої діяльності сучасних закладів дошкільної освіти. Метою рекомендацій є надання методичної підтримки батькам і педагогам в питаннях розвитку особистості дитини. Домінантою освітнього процесу автори визначають почуттєву сферу дитини, її емоційне та соціальне благополуччя, формування картини світу з пріоритетом здоров'язбереження та етичної взаємодії з природним і соціальним довкіллям.

У «Методичних рекомендаціях до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років “Дитина”» автори звертаються як до педагогів, так і до батьків, розглядаючи їх як активних і відповідальних учасників освітнього процесу. Батькам подається інформація про актуальні аспекти виховання дітей кожного вікового періоду в умовах родини. Для педагогів акценти зроблені на двох основних моментах: висвітленні сучасних підходів до реалізації кожної освітньої лінії та специфіки організації освітньої взаємодії з дітьми кожної вікової групи.

Методичні рекомендації, як і Програма, умовно поділяються на дві частини: інваріантна та варіативна. Матеріали, що стосуються інваріантної частини, мають загальний алгоритм структурування: мета; змістові акценти розділу (сучасні методичні підходи, тенденції, які варто використовувати при формуванні відповідних компетентностей дітей); особливості реалізації освітніх завдань розділу (підрозділу) в різних вікових групах за двома блоками «Дитина — родина» (рекомендації щодо родинного виховання), «Дитина — педагог» (рекомендації з реалізації програмових завдань в освітньому процесі закладу дошкільної освіти та поради з організації освітнього середовища). Методична скарбничка, яка містить орієнтовні алгоритми проведення різних форм роботи (проектів, педагогічних спілкувань, пошукових, дослідницьких завдань, дидактичних ігор, вправ, прогулянок, розваг тощо), подана у двох варіантах: до розділів та до окремих підрозділів, а її відсутність

у певних розділах та підрозділах зумовлена конкретним змістовим наповненням.

Певну специфіку мають окремі розділи. Зокрема, розділ «Особистість дитини» містить інформацію про особливості взаємодії дорослих з дітьми покоління «Альфа». Розділ «Дитина у світі мистецтва», крім означених рубрик, містить загальні рекомендації до формування мистецької компетентності дітей дошкільного віку; підрозділ «Музика» складається з трьох частин: для вихователів, батьків, музичних керівників; у кінці підрозділу «Художньо-продуктивне образотворення» є «Мистецькі лайфхаки», де містяться рецепти приготування екологічних пластичних матеріалів для творчої діяльності. Надбанням оновлених Методичних рекомендацій є виокремлення підрозділу «Організація самостійної художньої діяльності дітей у закладі дошкільної освіти».

Автори Освітньої програми «Дитина» не виокремили розділи, що стосуються інклюзії, розвивального середовища та підготовки дітей до школи, позаяк вважають, що супровід інклюзивної освіти має здійснюватися фахівцями зі спеціальною освітою, а їхні методичні рекомендації відображено у спеціалізованих парціальних програмах. Аспекти планування й організації розвивального середовища висвітлено у різних розділах відповідно до мети й особливостей освітньої взаємодії. Відповідно до концепції Освітньої програми «Дитина» підготовка до школи не може бути визначена як окремий напрям роботи, оскільки руку до письма готує маніпулятивна діяльність у ранньому віці, художньо-продуктивна — у дошкільному. На всіх етапах дошкільного дитинства відбувається розвиток психічних процесів і комунікативних умінь, що забезпечує успішність соціалізації та розвитку дитини в шкільні роки.

У варіативній частині презентовані сучасні матеріали, які стануть у пригоді під час реалізації освітніх завдань за чотирма напрямами: «Програма "TOP-TOP ENGLISH"», «Дитяче експериментування та винахідництво», «Шахи», «Хореографія». Сподіваємося, що методичні рекомендації допоможуть об'єднати зусилля науковців, практиків і батьків заради успішного розвитку дитини та збереження самоцінності періоду дошкільного дитинства.

Авторський колектив

Авторський колектив Методичних рекомендацій до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина»

.....

Родини вихованців і дитячий садок: єдність мети, варіативність засобів — І.В. Кондратець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Сучасні форми організації освітнього процесу — Л.В. Козак, професор кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук.

Інваріантна складова

Особистість дитини

Особливості психічного розвитку — Г.В. Беленька, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, професор, доктор педагогічних наук; І.В. Кондратець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук; О.А. Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Здоров'я та фізичний розвиток — О.Л. Богініч, провідний спеціаліст Департаменту вищої освіти МОН України, кандидат педагогічних наук; Л.В. Гаращенко, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі — К.І. Волинець, професор кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук; М.А. Машовець, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук; О.В. Коваленко, доцент

кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Конструювання — Н.М. Голота, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Екопростір розвитку дитини

Предметний світ: що навколо мене — О.Д. Літіченко, викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Соціальний світ: хто поряд зі мною — Т.О. Пономаренко, професор кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук.

Природний світ: дитина у світі природи — Г.В. Беленька, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, професор, доктор педагогічних наук; В.М. Вертугіна, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Гра дитини — С.Г. Кондратюк, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Комунікативний розвиток особистості — А.В. Карнаухова, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук; І.В. Кондратець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Дитина у світі мистецтва

Загальні рекомендації до реалізації завдань розділу «Дитина у світі мистецтва» — О.А. Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Художньо-продуктивне образотворення — О.А. Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Літературне образотворення — І.В. Кондратець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Музика

Вихователям про організацію музичної діяльності дітей — О.А. Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Батькам про музичне виховання дитини — О.А. Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Організація музичної діяльності музичними керівниками — О.А. Іваненко, проректор Київської дитячої академії мистецтв, кандидат педагогічних наук.

Театральне образотворення — І.В. Кондратець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Організація самостійної художньої діяльності дітей у закладі дошкільної освіти — О.А. Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук; І.В. Кондратець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Варіативна складова

Програма "TOP-TOP ENGLISH" — О.В. Котенко, директор Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доцент кафедри іноземних мов та методик їх викладання, кандидат педагогічних наук; О.В. Лобода, викладач кафедри іноземних мов та методик їх викладання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка; Т.Ю. Головатенко, викладач кафедри іноземних мов та методик їх викладання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Дитяче експериментування та винахідництво. Шахи — Ю.О. Волинець, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Хореографія — О.А. Іваненко, проректор Київської дитячої академії мистецтв, кандидат педагогічних наук.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до Освітньої програми для дітей
від 2 до 7 років «Дитина»

За зміст поданих матеріалів відповідають автори.
В оформленні обкладинки використано
матеріали сайту www.freepik.com

Редактори *Н.І. Гетьман, Л.В. Потравка, Л.Ю. Столітня*
Комп'ютерна верстка й технічне редагування *Н.І. Погорелової*
Художній редактор *Т.В. Нестерова*

Підписано до друку 04.02.2021 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 33,02. Обл.-вид. арк. 35,27. Наклад 3000 пр.

Товариство з обмеженою відповідальністю «АКМЕ ГРУП»,
вул. П. Сагайдачного, 12, м. Київ, 04070.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4931 від 07.07.2015 р.